

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Мусійовська О.Ф.

старший викладач,

Українська академія друкарства

АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Поняття «іншомовна комунікативна компетенція» достатньо ґрунтовно досліджене у науково-педагогічній літературі і має багато трактувань. Вперше цей термін був застосований у роботах Д.Хаймза і визначав сукупність знань, що дає можливість окремій особі брати участь у функціонально-спрямованому спілкуванні в іншомовному середовищі [4]. Сучасні інтерпретації структури та сутності цього поняття сформульовано в роботах А. Андрієнко, Г. Архипової, Т. Вольфовської, Н. Гез, Н. Пруднікової, О. Тинкалюк, Ю. Федоренка. Більш конкретний стосунок до вивчення мови має поняття «лінгвістична компетенція», яке охоплює суто мовознавчі аспекти володіння іноземною мовою: знання мовних знаків, одиниць, правил їх поєднання та нормативного ужитку. На думку С.Козак лінгвістична компетенція включає в себе: володіння певним обсягом лексики, знання граматики, розуміння та уміння використовувати семантичні зв'язки між елементами повідомлення, а також знання орфографії, орфоєпії та фонетики [1]. А.І. Комарова вважає, що в результаті вивчення курсу фахової мови студент має накопичити запас найбільш уживаних іншомовних слів та виразів, які дадуть йому можливість адекватно і зрозуміло висловлювати свою думку у ситуаціях що імітують практику професійно-орієнтованого спілкування: при усному переказі чи письмовому реферуванні прочитаного тексту, під час дискусій та рольових ігор, при проведенні презентацій, виступів з доповідями і т.д. [2]. Це означає, що студент має оволодіти всіма сферами мовленнєвої діяльності: усним мовленням, аудіюванням, читанням та письмом, тобто набути іншомовних лінгвістичних компетенцій. Проте багато вчених, які займаються дослідженнями структури та змісту іншомовної комунікації (А. Андрієнко, Г. Архіпова, Н. Гез, О. Павленко, Н. Пруднікова, Ю. Федоренко), вважають, що вона не повинна обмежуватися тільки лінгвістичними компетенціями, а також має включати в себе

дискурсивні, соціокультурні, прагматичні, стратегічні та інші види компетенцій. Це дасть можливість студентові не тільки оволодіти специфікою спілкування у професійній сфері, а й зрозуміти національно-культурні особливості іншої країни, невербальну репрезентацію і мовленнєвий етикет носіїв мови, та успішно адаптуватися до соціальних норм поведінки в іншомовному середовищі.

Особливу увагу вчених привертає також поняття «професійно-комунікативна компетенція», яка передбачає володіння не тільки лінгвістичними компетенціями, а й професійно-орієнтованими та діловими формами спілкування та особистісно-орієнтованими, екстралінгвістичними знаннями, уміннями і навичками, які дають можливість інтегруватися і успішно здійснювати комунікацію в іншомовному професійному середовищі. Структуру і зміст професійно-комунікативної компетенції висвітлено в роботах А. Андрієнко, Г. Архіпової, С. Козак, О. Павленко.

Таким чином до переліку комунікативних компетенцій, які студент має набути, вивчаючи мову у вищому навчальному закладі можна віднести:

- лінгвістичні компетенції: лексичну, граматичну, семантичну, фонетичну, орфографічну та орфоепічну;
- соціокультурні компетенції: країнознавчу, лінгвокраїнознавчу, соціолінгвістичну;
- професійно-орієнтовані компетенції: професійно-комунікативну, дискурсивну, тематичну, вербально-когнітивну, вербально-комунікативну,
- навчально-орієнтовані компетенції: навчальну, предметну, стратегічну, компенсаторну, прагматичну, функціональну.

В умовах комбінованого навчання розвиток ключових компетенцій набуває іншого змісту через особливості засобів і навчальних матеріалів, які використовуються у навчальному процесі. У комбінованому навчанні мови окрім традиційних використовуються також електронні та мультимедійні матеріали. До традиційних матеріалів належать: друковані тексти, аудіозаписи на плівках, телепередачі, телефільми та радіопрोगрами, різноманітний наочний матеріал: таблиці, ілюстрації, фотографії, тощо. До мультимедійних матеріалів відносяться електронні та веб-орієнтовані матеріали, які різняться своєю функціональністю, локацією та авторством. Електронні матеріали практично повторюють весь спектр традиційних матеріалів виконаних у форматі комп'ютерних файлів, де містяться оцифровані тексти, аудіо та відеозаписи, фільми, таблиці, ілюстрації, фотографії, тести, презентації та довідкова інформація (енциклопедії, електронні словники, бази даних, тощо). Веб-матеріали теж містять усі види інформації для читання (тексти), слухання (аудіо та відеозаписи, ролики, фільми), візуального сприйняття

(відеозаписи, схеми, графіки, таблиці, ілюстрації, фотографії), письмової роботи (тести, вправи, творчі завдання), які вирізняються більшим ступенем інтерактивності, ніж традиційні чи електронні матеріали.

Щоб визначити вплив матеріалів курсу комбінованого навчання на формування іншомовних фахових компетенцій, нами було проаналізовано функціональні та комунікативні параметри відтворення інформації у матеріалах різного типу. Під функціональними параметрами ми маємо на увазі якісні характеристики відтворення інформації: читабельність тексту, зрозумілість звукового сигналу, чіткість зображення на різних носіях та ін. Комунікативні параметри відтворення інформації стосуються її смислової та лінгвістичної репрезентації:

Лінгвістичні параметри текстової, відео та аудіоінформації:

- складність граматичних, лексичних та синтаксичних конструкцій, які вживають у тексті;

- наявність термінологічної лексики;

- наявність професійного сленгу, аббревіатур та скорочень.

Смислові параметри текстової, відео та аудіоінформації:

- фахова спрямованість текстового та аудіо матеріалу;

- актуальність тематики;

- зрозумілий виклад основних положень обраної теми;

- повнота та достовірність інформації, яка міститься в тексті, відео чи аудіофайлі;

- наявність інтерактивних елементів у тексті, відео чи аудіофайлі;

З метою виявлення найбільш зручного для навчання формату матеріалу, нами було проведено експериментальне дослідження серед студентів 2, 3 і 5 курсів факультету видавничо-поліграфічних та інформаційних технологій Української академії друкарства. Учасникам експерименту були запропоновані до опрацювання аудіозаписи, відеоматеріали та ілюстровані тексти в друкованому, електронному та веб-форматах.

Для дослідження використано адаптовані тексти з підручника «Basics of Printing» видавництва Оксфордського університету та з Інтернет сайтів YouTube, Internet Archive Wayback Machine та ін. Текстовий матеріал – це зв'язна розповідь про специфіку технологій поліграфічного виробництва, які студенти вивчали на заняттях з фахових дисциплін. Лексична, граматична та синтаксична складність матеріалу відповідала вимогам до рівня знань студентів 1 курсу неможливого вищого навчального закладу (базовий курс граматики + основні лексичні та синтаксичні конструкції в межах загального курсу іноземної мови). Тексти містили не менше 20% нових термінів на одиницю тексту обсягом 250 слів. та були доповнені графічною та відеоінформацією.

Обов'язковою умовою експерименту була новизна матеріалу для всіх експертів.

У результаті експерименту було виявлено, що для розвитку навичок читання краще використовувати матеріали в друкованому чи веб-форматі, які містять мінімум відволікаючих елементів: ілюстрацій, схем, графіків і таким чином менше викликають втомлюваність і розсіювання уваги. Наявність фахової термінології не перешкоджає розумінню навчального матеріалу, якщо студенти мають змогу користуватися довідковими матеріалами, або отримати консультацію викладача в синхронному чи асинхронному режимах. Для відпрацювання навичок аудіювання краще підходять електронні та веб-матеріали, які посилюють творче мислення та уяву студентів, активізують індивідуальну та групову роботу на занятті і таким чином сприяють розвитку у них мотивації до навчання. При виконанні письмових завдань на початковому етапі найбільше труднощів виникло з реферуванням та анотуванням тексту, які вдалося подолати тільки під час групової аудиторної роботи над матеріалом під керівництвом викладача. Щоб закріпити навички роботи з фаховою літературою студентам було запропоновано самостійно здійснити пошук матеріалів в Інтернеті та підготувати реферат і презентацію на фахову тему, яку вони представили як екзаменаційну роботу.

Таким чином результати експерименту показали, що комбіноване навчання доцільно застосовувати для організації самостійної та індивідуальної роботи студентів в синхронному та асинхронному режимах і воно потребує постійного контролю та підтримки з боку викладача.

Список використаних джерел:

1. Клименко Е.В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетенции будущих финансистов: дис. ... канд.пед.наук: 13.00.08. Калуга, 2004.
2. Козак С.В. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту: Автореф. дис. ... канд.пед.наук: 13.00.04. Одеса, 2001.
3. Микитенко Н. Оптимізація процесу формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців засобами інноваційних інформаційно- комунікаційних технологій / Н. Микитенко // Інформаційно- телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць. Ч. 2 / за ред. М.М. Козяра та Н.Г. Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – С. 308–313.
4. Canal M. From communicative competence to communicative language pedagogy / M. Canal // Richards J. and Schmidt R., (eds.) Language and Communication. – London : Longman, 1983. – P. 2–27.
5. Hymes, D. (1972). “On communicate competence” / D. Hymes // J.B. Pride and J. Holmes, (eds.): Sociolinguistics. – Harmondsworth, Middlesex : Penguin Education, 1972.– P. 269–293.